

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
“TÜRKİYE ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMALARI MERKEZİ”

WOMEN AND POLITICS IN A GLOBAL WORLD

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA KADIN VE SİYASET

Derleyen: Zeynep Banu DALAMAN

İstanbul / 2015

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
“TÜRKİYE ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMALARI MERKEZİ”

Derleyen: Zeynep Banu DALAMAN
Derleme Yardımcıları: S. Selin DEMİREL
Miraç ŞAHİN

Yayın Komisyonu Başkanı
Prof. Dr. A.Metin GER

Yayın Komisyonu Üyeleri
Prof. Dr. Hasan SAYGIN
Prof. Dr. İbrahim Hakkı AYDIN
Prof. Dr. Ali ZAIMOĞLU
Prof. Dr. Celal Nazım İREM
Prof. Dr. Bülent TEKİNSOY

Kapak Tasarım
Nabi SARIBAŞ

Basım Yeri ve Yılı
İstanbul / 2015

E-ISBN
9786054303533

Erişim için
<http://acikarsiv.aydin.edu.tr/xmlui/handle/11547/166>

Copyright © İstanbul Aydın Üniversitesi
Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Bu kitabın tüm hakları **İstanbul Aydın Üniversitesi**'ne aittir.

SUNUŞ / INTRODUCTION

“Küreselleşen Dünyada Kadın ve Siyaset Uluslararası Kongresi”nin ilki 16 – 17 Nisan 2015 tarihlerinde İstanbul Aydın Üniversitesi Kadın Araştırmaları Koordinatörlüğü ve EURAS işbirliği ile İstanbul Aydın Üniversitesi Florya Halit Aydın Yerleşkesi’nde gerçekleştirildi.

İki gün süren kongrenin açılış töreni ve açılış oturumunun ardından “Kadın ve Siyasal Yaşam, Kadın ve Ekonomi - İstihdam, Kadın ve Sağlık - Kürtaj Politikaları, Kadın ve Savaş, Kadın ve Hukuk, Kadın ve Şiddet, Kadın ve Eğitim” başlıklarındaki beş oturumda, eş zamanlı paneller yapıldı.

Bu kongre ile disiplinler arası ve uluslararası karşılaştırmalı çalışmaları yüklenmenin yanı sıra dünyanın ve Türkiye’nin farklı yerlerinden gelen araştırmacılar ve akademisyenlerce “kadınlar” üzerinden “Politika, hukuk, sağlık, istihdam, ekonomi, savaş, eğitim, insan hakları” gibi konular üzerine farklı bakış açılarının sunulması ve bu konuların tartışmaya açılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu uluslararası kongre süresince, çağlar boyunca kadının yeri ve aile içinde ki önemi, hukuk, bilim, sanat, siyaset, kültür ve sosyo - ekonomik açıdan değerlendirilip, Türkiye ve dünyada disiplinler arası çalışmaları kapsayan bir içerikle ele alınmıştır.

Akademisyenleri ve araştırmacıları bir araya getiren bu uluslararası kongrede asıl beklenti konuyla ilgili bilimsel bilgi üretiminin devamını sağlamanın yanı sıra yeni bakış açılarını da paylaşmak ve gelecek çalışmalara kazandırmak olmuştur.

26 Aralık 2014 tarihine kadar gönderilen bildiri özetleri, “Kongre Bilimsel Danışma Kurulu” tarafından değerlendirilip, 06 Ocak 2015 tarihinde kabul edilenler ilan edilmiştir. 03 Nisan 2015 tarihinde kongre programımız ilan edilmiştir.

Kongrenin ardından, 15 Mayıs 2015 tarihine kadar katılımcılar tarafından gönderilen bildirilerin tam metinleri düzenlenerek kitap çalışması tamamlanmıştır.

Kongremiz birçok kişi ve kuruluşun katkısı ile organize edilmiştir. Kongremizin gerçekleşmesinde emeği geçen yurt dışı ve yurt içinden gelen tüm akademisyenlere, kongreyi organize eden üniversitemizin Kadın Araştırmaları Koordinatörlüğü başta olmak üzere tüm akademik ve idari personeline teşekkürlerimizi sunarım.

Kongremizden yola çıkarak hazırladığımız bu kitabın bilim dünyasına ve akademik camiaya fayda sağlamasını temenni ederim.

Dr. Mustafa AYDIN

**İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevvelî Heyet Başkanı / President of the Board of the Trustees of
Istanbul Aydın University**

TABLE OF CONTENT

BİLDİRİLER / PROCEEDINGS

(Konuya ve Alfabetik Sıraya Göre / By subject and in Alphabetical Order)

SUNUŞ / INTRODUCTION 3

AÇILIŞ KONUŞMALAR / OPENING REMARKS

Çiğdem ERDOĞAN ATABEK, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı /
Deputy Minister of Turkish Ministry of Family and Social Policies.....12

Feyzullah KIYIKLIK, Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Milletvekili / Member of Parliament of Istanbul,
Turkey.....16

Temel KARADENİZ, Küçükçekmece Belediye Başkanı / Kucukcekmece Mayor.....19

Dr. Mustafa AYDIN, İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı / President of the Board of
the Trustees of Istanbul Aydın University.....22

Prof. Dr. Yadiğâr İZMİRLİ, İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü / Rector of Istanbul Aydın
University.....25

AÇILIŞ KONFERANSI / OPENING CONFERENCE.....27

“Küreselleşen Dünyada Kadın Hakları / Women’s Rights in a Globalizing World”

Zeynep Banu DALAMAN (Moderator), İstanbul Aydın Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezi
Koordinatörü / Istanbul Aydın University Coordinator of Women Studies

Prof. Dr. Hilal ELVER, Birleşmiş Milletler Gıda Hakkı Özel Raportörü / UN Special Rapporteur on the
Right to Food

Ayla KERİMOĞLU, Hazar Eğitim, Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı, President of Hazar Education,
Culture and Solidarity Association

A - KADIN VE SİYASAL YAŞAM / WOMEN & POLITICAL LIFE

1. Yrd. Doç. Dr. Aslı ARSLAN, Fırat Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset
Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölümü, Turkey: “Batı Siyasal Düşüncesinin Çekingen Kitleleri:
Kadınlar”.....41

2. **Yrd. Doç. Dr. Cemile ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ, Trakya Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Turkey: “Edirne’de Kadın Hareketi, Örgütlenmesi Ve Toplumsal Zemini”** 62
3. **Christine SCHEIDEGGER, Ph.D., Bern, Switzerland: “Institutional Inspirations: Women’s Policy Agencies In Turkey And Its Neighbours”** 73
4. **David MOKAM, University Of Ngaoundere, Associate Professor, Department Of History, Cameroon: “Favouring Women Presence In Cameroonian Parliament From 1960 To 2014: Between Legislation And Realities”** 96
5. **Yrd. Doç. Dr. Gökçen ÇATLI ÖZEN, İstanbul Aydın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Turkey: “Cem Evlerinde Alevi Kadini Kimliği”** 112
6. **İbrahimova Gülzar İSAXAN, Siyasi Bilimler Doktoru, Amea, İnsan Hakları Enstitüsü, Şube Müdürü, Azerbaijan: “Azerbaycan Kadini Siyasal Hayatda”** 127
7. **Judy Tzu - Chun Wu, Professor Of Asian American Studies And History At The University Of California, Irvine, USA: “The U.S. Congressional Women’s Tour Of China: Women’s Internationalism And Cold War Diplomacy”** 147
8. **Yrd. Doç. Dr. Maide GÖK, Bingöl Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Turkey: “Kadın Hareketlerinin Kurumsallaşması Ve Bu Kurumsallaşmanın Kadının Siyasal Yaşama Katılımına Etkileri”** 148
9. **Doç. Dr. Murat AKTAŞ, Muş Alparslan Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı, Turkey: “Türkiye’de Siyasette Kadın Temsiliyeti”** 169
10. **Nicole DETRAZ, University Of Memphis, Interim Director - International Studies Program, Assistant Professor - Department of Political Science, USA: “Women’s Environmental Insecurity: Assessing Environmental Change And Gender”** 189
11. **Öğr. Gör. Nuray MERCAN, Dumlupınar Üniversitesi, Yrd. Doç. Dr. Fatma KARADAĞ BAŞAR, Dumlupınar Üniversitesi SYO, Hemşirelik Bölümü, Öğretim Üyesi ve Yrd. Doç Dr. Nezire Derya ERGUN ÖZLER, Dumlupınar Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölüm Başkanı: “Üniversite Öğrencilerinin Demokrasi Ve Hoş Görü Düşüncelerinin Toplumsal Cinsiyet Üzerine Etkisi”** 209
12. **Rachel PIERCE, Gothenburg University, Lecturer, Ph.D, Sweeden: “The Personal is Political: Work, Politics and Feminism On Capitol Hill, 1960 – 1980”** 224
13. **Sarwat VIQAR, Ph.D. Candidate, Montreal, Canada and Nausheen. H. ANWAR, Concordia University, Anthropology/History, Pakistan: “Gender, Politics and Power In Urban Pakistan”** 238

14. **Uzm. Semra AYDIN AVŞAR, Küçükçekmece Kaymakamlığı, Kent Konseyi Kadın Meclisi Başkanı, Yrd. Doç. Dr. Özlem MERT, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü ve Doç. Dr. Candan ÖZTÜRK, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Turkey: “Mecliste Temsil Edilen İki Partinin 2011 Seçim Beyannamelerinden Kadın Sağlık Politikalarına Bakış”** 239
15. **Senem ERTAN, Lecturer, Ph.D, Social Sciences University of Ankara, Political Science, Turkey: “Geographical Diffusion Theory And Effective Gender Quota Adoption”** 260
16. **Susanne KRANZ, Zayed University, Assistant Professor Of History, Department Of Humanities And Social Sciences, Dubai, UAE: “East German Women and Movement Politics Before and After Communism”** 278
17. **Şahide AĞAOĞLU, EKAME-DER Kurucu Üyesi, Yürütme Kurulu Üyesi ve Yrd. Doç. Dr Cemile ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ, Trakya Üniversitesi, İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Turkey: “Edirne’de Bir Kadın Örgütlülüğünün Hikâyesi: Ekame-Der (Edirne Kadın Merkezi Danışma Derneği)”** 292
18. **Yrd. Doç. Dr. Yasemin YÜCE TAR, 19 Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Turkey: “Samsun İli Kadın Muhtarları ve Kadın Muhtar Adayları: Siyaset Dışına Düşmemek için Son Yer mi?”** 300
19. **Öğr. Gör. Zeynep Banu DALAMAN, İstanbul Aydın Üniversitesi, Kadın Araştırmaları Koordinatörlüğü, İibf Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Turkey: “Arap Bahari Perspektifinden Kadınların Siyasi Hayatlarında Şeffaf Tavan Etkisi”** 317
- B - KADIN VE EKONOMİ/İSTİHDAM / WOMEN AND ECONOMY/EMPLOYMENT**
1. **Yrd. Doç. Dr. Aysel GÜNDOĞDU, Haliç Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Programı, Turkey: “Türkiye’de Ataerkil Ekonomi Yönetimi”** 329
2. **Burcu ALAÇAM, Research Asistant, Istanbul University, Florence Nightingale Nursing Faculty and Serap ALTUNTAŞ, Associate Professor, Ataturk University, Faculty of Health Sciences, Turkey: “Kadın Akademisyen Hemşirelerin Kariyer Engelleri”** 341
3. **Yrd. Doç. Dr. Defne ERZENE BÜRGİN, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı, Kadın Araştırmaları Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi, İzmir Üniversitesi, Turkey: “Türkiye’de Kadınların İstihdamdaki Payları Neden Düşüyor? Ab Ülkeleri İle Karşılaştırma”** 355
4. **Demet ONUR, Trakya Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi, Turkey: “Kentlerde Görünmeyen Bir Olgu: Kadın Yoksulluğu”** 379

5. **Yrd. Doç. Dr. FATMA ÖZLEM TEZCEK, Ordu Üniversitesi, Ünye İİBF, İktisat Bölümü ve Özlem POLAT, Ordu Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turkey: “Küreselleşme Kiskacındaki Ataerkil - Kapitalist Toplumlarda Ev Eksenli Çalışan Kadınlar: İzmir Örneği”**.....394
6. **Yrd. Doç. Dr. Gonca YILDIRIM, İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Programı Öğretim Görevlisi, Turkey: “Kadın Kimliğinin Halkla İlişkiler Mesleğinde Konumlandırılması”**.....418
7. **Yrd. Doç. Dr. Gökçe BAYINDIR GOULARAS, Yeditepe Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler (Fransızca) ve Nihan KOCAMAN, Yeditepe Üniversitesi, Proje Asistanı, Turkey: “Göç Ve Kadın: İç Göçün Kadının Sosyo – Ekonomik Statüsüne Etkisi”**.....445
8. **Yrd. Doç. Dr. İlke BEZEN AYDOĞDU, Fırat Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, Yrd. Doç. Dr. Aslı ARSLAN, Fırat Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı ve Yrd. Doç. Dr. Ahsen SAÇLI, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi, Kentleşme ve Çevre Sorunları, Turkey: “Kadın ve Çevre İlişkisinde Birleşmiş Milletler’in Rolü ve Uygulamalarının Tarihsel Süreci”**.....458
9. **Dr. Neşe SAĞLAM, İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO, Yerel Yönetimler Programı Öğretim Görevlisi, Turkey: “Kadınların Kısmi Süreli Çalışmasının Çalışma Yaşamı Bakımından Sonuçları”**.....485
10. **Yrd. Doç. Dr. Nevriye ALTUNTUĞ, Süleyman Demirel Üniversitesi, İMYO, Pazarlama ve Halkla İlişkiler: “Kadın Erkek Eşitsizliğinin Yapısallaşmasına ve Bu Yapının Pazarlama Aracılığıyla Bir Tüketim Alanına Dönüştürülmesine Antropolojik Bir Yaklaşım”**.....504
11. **Öğr. Gör. Rabia SERT, Niğde Üniversitesi, Niğde Zübeyde Hanım SYO, Hemşirelik Bölümü ve Öğr. Gör. Yasemin URGANCI, Niğde Üniversitesi, Turkey: “Kadın ve Yoksulluk”**.....519
12. **Öğr. Gör. Yavuz Kağan YASIM, Ordu Üniversitesi, Fatsa Meslek Yüksekokulu ve Prof. Dr. Adem UĞUR, Sakarya Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Turkey: “Bankacı Kadınların Demografik Özelliklerinin İş - Aile Çatışmasına Etkisi: Ordu İli Örneği”**.....532

C - KADIN VE SAĞLIK/KÜRTAJ POLİTİKALARI / WOMEN AND HEALTH / ABORTION POLITICS

1. **Arş. Gör. Dr. Ayşegül DURMAZ, Dumlupınar Üniversitesi, SYO, Ebelik Bölümü ve Arş. Gör. Dr. Çiğdem GÜN, Marmara Üniversitesi, SBF, Hemşirelik Bölümü, Turkey: “Kadınlarda Genital Hijyen Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi”** 562
2. **Arş. Gör. Dr. Çiğdem GÜN, Marmara Üniversitesi, SBF, Hemşirelik Bölümü ve Arş. Gör. Dr. Ayşegül DURMAZ, Dumlupınar Üniversitesi, SYO, Ebelik Bölümü, Turkey: “İnfertil Bireylerde Cinsel Danışmanlık Gereksinimi: Kadın Odaklı Mi Olmalı?”** 578
3. **Yrd. Doç. Dr. Çağla YİĞİTBAŞ, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Turkey: “65 Yaş Üstü Kadınlarda Aleksitimi”** 594
4. **Dr. Çiğdem GÜN, Marmara University, Health of Science Faculty, Department of Nursing ve Doç. Dr. Nurdan DEMİRCİ, Marmara University, Health of Science Faculty, Department of Nursing ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa OTRAR, Marmara University, Atatürk Faculty of Education, Turkey: “Dismenore Etkilenmişlik Ölçeği'nin Geliştirilmesi”** 609
5. **Yrd. Doç. Dr. Gökhan ABA, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğretim Üyesi, Turkey: “Kadın Sağlığı Göstergelerinde Uluslararası Eşitsizlikler”** 638
6. **Yrd. Doç. Dr. Gökhan ABA, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğretim Üyesi, Yrd. Doç. Dr. Nevzat BİLGİN, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğretim Üyesi, Tülin KÖSE, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Lisans Öğrencisi ve Zeynep TAŞKIRAN, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Lisans Öğrencisi, Turkey: “Kadın İzleyici Kitlesinin Televizyonda Yayınlanan Sağlık Temelli Programlar Hakkındaki Düşüncelerine Yönelik Bir Araştırma”** 657
7. **Hacer ATAMAN, Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kalite Yönetim Direktörü ve Nuran KÖMÜRCÜ, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğretim Üyesi, Turkey: “Adölesan Dönem Riskli Davranışları Ve Politikalar”** 673
8. **Dr. Yıldı Arzu ABA, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Böl. Öğretim Üyesi ve Prof. Dr. Nuran KÖMÜRCÜ, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Böl. Öğretim Üyesi, Turkey: “Adölesanlarda Cinsel Davranış, Üreme Sağlığı Sorunları Ve Koruyucu Politikalar”** 686

9. **Edagül TÜRKER, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Araştırma Görevlisi, Turkey:** “*Türkiye’de Cumhuriyet Döneminden Günümüze Kürtaj Politikalarına Bakış: Değişen Politikalar Ve Söylemler*” 703

10. **Yrd. Doç. Dr. Yıldı Arzu ABA, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Yrd. Doç. Dr. Gökhan ABA İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Sağlık Kurumları Yönetici Bölümü ve Dr. Şirin ÖZKAN, Kocaeli Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği, Proje Koordinasyon Birimi, Turkey** “*Kürtaj Politikalarının Kadın Sağlığına Yansımaları*” 713

D - KADIN VE SAVAŞ / WOMEN AND WAR

1. **Assist. Prof. Dr. Can ZEYREK, Gediz University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Turkey:** “*From “Ethnic Cleansing” To “Cultural Cleansing” – Sexual Violence in Civil Wars and The Ethnicization of Society and Politics*” 716

2. **Kifayat Jabi Gizi AGHAYEVA, Azerbaijan University of Languages, Associated Professor, Regional Studies Department, Baku, Azerbaijan:** “*Wartime Sexual Violence: Crime Against Humanity*” 724

E - KADIN VE HUKUK / WOMEN AND LAW

1. **Abbasova Sevinj ZAKİR, Naxçıvan Devlet Universiteti, Tarih Üzre Felsefe Doktoru, Azarbaijan:** “*Formation of The Institutional Framework of The State Policy Regarding Women in the Republic of Azerbaijan in the Context of Building the Rule of Law (1998 - 2003)*” 739

2. **Abbasova Sevinj ZAKİR, Naxçıvan Devlet Universiteti, Tarih Üzre Felsefe Doktoru, Azarbaijan:** “*Gender Aspects of the Legal Codes of the Republic of Azerbaijan*” 755

3. **Doç. Dr. Ebru CEYLAN, İstanbul Aydın Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı:** “*Türk Hukukundaki Aile İçi Şiddet Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler*” 771

4. **Doç. Dr. Güliz ONAT, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölüm Başkanı Arş. Gör. Dr. Dilek COŞKUNER POTUR, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Turkey:** “*Ülkemizde Çocuksuz Kadınların Tedavi Konusundaki Haklarının Diğer Ülkelerle Karşılaştırılması*” 796

5. **Doç. Dr. Nurdan DEMİRCİ, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Dr. Dilek COŞKUNER POTUR, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,**

Hemşirelik Bölümü, Dr. Çiğdem GÜN, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Dr. Yeliz DOĞAN MERİH, Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Doç. Dr. Güliz ONAT, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölüm Başkanı, Turkey: “Doğum Yapan Kadınlara Mahremiyet ve Bilgilendirme Hakları Veriliyor mu?”.....810

F - KADIN VE ŞİDDET / WOMEN AND VIOLENCE

1. Arş. Gör. Dr. Ayşegül DURMAZ, Dumlupınar Üniversitesi, SYO, Ebelik Bölümü, Arş. Gör. Dr. Çiğdem GÜN, Marmara Üniversitesi, SBF, Hemşirelik Bölümü, Turkey: “İnfertil Çiftlerde Şiddet: Cinsiyetler Arası Bakış”.....824
2. Dr. Çiğdem GÜN, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Dr. Dilek COŞKUNER POTUR, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doç. Dr. Nurdan DEMİRCİ, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Turkey: “Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Bir Boyutu Çocuk Gelinler: Kadın Sağlığına Etkileri Ve Önlenmesi”.....845
3. Öğr. Gör. Figen DIĞIN, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Öğr. Gör. Zülfiye BIKMAZ, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümü, Selahattin SEVİM, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Lisans Öğrencisi, Seyit DAĞ, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Lisans Öğrencisi ve Yakup BOZAT, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Yüksek Lisans Öğrencisi, Turkey: “Kadına Yönelik Şiddetin Toplum Tarafından Algılanması”.....864
4. Yrd. Doç. Dr. P. Gamze ERTEN BUCAKTEPE, Dicle Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi (DÜKSAM), Prof. Dr. Nuriye METE, Dicle Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi (DÜKSAM), Turkey: “Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi”.....880
5. Öğr. Gör. Handan ÖZCAN, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Doç. Dr. Nevin HOTUN ŞAHİN, İstanbul Üniversitesi, Florence Nigthingale Hemşirelik Yüksekokulu, Burak Çağrı AĞÇAY, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik 4. Sınıf Öğrenci, Dila HANBAY, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik 4. Sınıf Öğrenci, Zeynep TAŞ, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik 4. Sınıf Öğrenci, Turkey: “Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ve Toplumsal Cinsiyete Bakış Açıları”.....899
6. Öğr. Gör. Handan ÖZCAN, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Doç. Dr. Nevin HOTUN ŞAHİN, İstanbul Üniversitesi, Florence Nigthingale

Hemşirelik Yüksekokulu, Yasin ERDOĞAN, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik 4. Sınıf Öğrenci, Büşra GÜVEN, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik 4. Sınıf Öğrenci ve Tuğba GÖKÇE, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik 4. Sınıf Öğrenci, Turkey: “Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağında Aile İçi Şiddete Maruziyetleri Ve Bakış Açıları”	915
7. Arş. Gör. İnci ÇOBAN İNCE, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Arş. Gör. Dr. Aslı YÖNTEN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Turkey: “Türkiye’de Yaşam Hakkı Ekseninde Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetleri”	932
8. Öğr. Gör. Nuray MERCAN, Dumlupınar Üniversitesi ve Yrd. Doç. Dr. Fatma KARADAĞ BAŞAR, Dumlupınar Üniversitesi, Turkey: “Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete ve Kadına Bakışlarının Araştırılması ve Sosyal Desteğin Aile İçi Şiddeti Önlemekteki Rolü”	952
G - KADIN VE EĞİTİM / WOMEN AND EDUCATION	
1. Yrd. Doç. Dr. Fatma KARADAĞ BAŞAR, Dumlupınar Üniversitesi ve Doç. Dr. Nurdan DEMİRCİ, Marmara University, Health of Science Faculty, Department Nursing, Turkey: “Attitudes of Nursing Students Towards Gender Roles in Turkey”	972
2. Prof. Dr. İlyas ÖZTÜRK, Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümü ve Ebru AK, Ph.D, Sakarya University Translation Studies, Turkey: “Çeviride Cinsiyet veya Çeviride Kadına Bakış”	992
Ek 1/ Appendix 1: KONGRE ORGANİZASYON KOMİTESİ PARTNERLERİ / CONGRESS ORGANIZATION COMMITTEE AND PARTNERS.....	
1006	
Ek 2 / Apendix 2: KONGRE PROGRAMI / CONGRESS AGENDA.....	
1010	
Ek 3 /Apendix 3: KONGREDEN FOTOĞRAFLAR / CONGRESS PHOTOS.....	
1026	

AÇILIŞ KONUŞMALARI / OPENING REMARKS

Çiğdem ERDOĞAN ATABEK

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı / Deputy Minister of Turkish Ministry of Family and Social Policies

Sözlerimin başında belirtmek isterim ki kadın, siyaset konusudur. Kadın politikaları üzerinden yönetimlerin karakteristik özelliklerini okumak mümkündür. Kadın politikalarıyla toplumlar, ülkeler değiştirilmektedir, değiştirilmek istenmektedir. Kadın ve siyaseti konuşuyor olsak da kadın politikaları bütünlük arz etmektedir. Konular arasında koparılmaz bağlantılar vardır. Onun için kadın ve siyaset dendiğinde; kadın ve eğitim, kadın ve ekonomi, kadın ve şiddet bütün konuları bütüncül bir perspektifle ele alma mecburiyetimiz var. Yani şu mümkün değildir; biz kadının siyasetteki yerini muhkem hale getirelim eğitim olsa da olur olmasa da olur ya da başka bir söylemle ifade etmek gerekirse, kadının ekonomik özgürlüğünü destekleyelim, siyasette yer alması ikincil öneme sahiptir. Zaman zaman bazı konular görünür hale gelse de bazı alanlarda daha hassas farkındalık oluşsa bile kadınlar için önemsiz bir konu ikincil diyebileceğimiz hiçbir mevzu yoktur. Türkiye 2002 yılından bu yana bütüncül bakış açısıyla; kadını, aileyi, toplumu, ekonomik düzeni, sosyal yapıyı birlikte ele alarak gerekli düzenlemeleri yapmaya çalışmıştır. Kadınlar için siyaset her şeyden önce istikbal meselesidir. Kadınlar dün istiklal mücadelesinden kaçmadılar, bugün de istikbal mücadelesinden kaçmayacaklardır.

Dünya parlamentolarında 44 bin 987 milletvekili görev yapmaktadır. Bu milletvekillerinin yüzde 22,1'ni kadın milletvekilleri oluşturmaktadır. Parlamentolar arası birliğinin Şubat 2015 verilerine göre, İskandinav ülkelerinde kadın milletvekillerinin oranı, dünya ortalamasının neredeyse iki katından fazla olup, yüzde 41,5'tir. Amerika, Avrupa ve Asya'daki ülkelerin ortalaması ise yüzde 23 civarındadır. Bölgesel olarak parlamentolarda kadın temsilciliğinin en düşük olduğu yer, Arap ülkeleridir. Arap ülkelerinde kadınların temsil edilme oranı yüzde 16,1'dir. 2002 genel seçimlerinde kadınların parlamentoda temsil oranı yüzde 4,4 iken 2007'de bu oran yüzde 9,1'e yükselmiştir. 2011'de ise TBMM'de kadın milletvekili sayısı 79'a yükselmiş, kadın milletvekili oranı ise yüzde 14,4 ile cumhuriyet tarihinde en yüksek orana ulaşmıştır. Ancak ümitvar olmamız için önemli bir sebep şudur ki; milletvekili listelerine bakıldığında önümüzdeki genel seçimlerle ilgili, bu oranın çok üstünde kadın 7 Haziran seçimlerinde parlamentoya girecektir. Ben özellikle biraz size sayısal verilerden bahsetmek istiyorum, belki zaman zaman bilgi kaynağı olarak da kullanırız. 2014 yerel seçim sonuçlarına göre kadın belediye başkanı oranı yüzde 2,9. 30 büyükşehir belediye başkanının 3'ü, 1381 belediye başkanından 40'ı kadardır. Büyükşehirler düzeyinde Aydın, Diyarbakır, Gaziantep, Hakkari Belediye Başkanlığına kadın adaylar seçilmiştir. Kadının siyasetteki temsil oranı hiçbirimiz tatmin etmiyor tabii ki. Bu konuyu ele alırken bile sadece bu verilere bakmak açıklayıcı olmayacaktır. Nedenlerine inmek istediğimizde, kadınların eğitimi, toplum içindeki yeri, meslek ve kariyerinin önemli olduğu görmek mümkündür. Yani kadınlar eğitimsiz olursa, siyasette daha fazla yer almalarını boşa beklemiş oluruz ya da kadınların toplumdaki algısı birçok şeyi başardıkları gibi siyasette de en az erkekler kadar başarılı olabilirler yönünde olmalıdır. Kadınların karar mercilerinde daha fazla yer almaları yönündeki beklentimizin gerçekleşmesi için birçok şey lazımdır. Sayın Rektörümüzün de konuşmalarında ifade ettiği gibi sadece kadın olduğu için değil, liyakat ve ehliyetiyle gerçekten donanımıyla orada bulunması bizim için çok önemli.

Eğitim, en olmazsa olmazlardan bir tanesi. Biz bunun bilincinde olarak bu konuyu çok önemsiyoruz. Yine size bir veriden bahsetmek istiyorum, yükselen bir üniversitedeyiz, eğitim kalitesi öğrenci sayısı çok yükselen bir üniversitedeyiz, tam da burada bundan bahsetmek gerekir; 2002 – 2003 öğretim yılında kız çocuklarının ilköğretimde okullaşma oranı yüzde 84,34. 2013 – 2014 rakamlarına baktığımızda yine kız çocuklarının okullaşma oranı yüzde 99,61'e ulaşmış. Bu önemli bir veri gerçekten. Diğer bir oran ise yükseköğretim ile alakalı, 2013 – 2014 yılı itibariyle yükseköğretimdeki kız öğrenci sayısı yüzde 40,93. Kız öğrencilerin yükseköğretimde okullaşma oranı. Kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe doğal olarak toplumda iş ve meslek hayatında ve siyasette muhkem hale geliyor. Nitekim kadınların eğitimi yükseldikçe istihdamı yükselmeye başlayacak. TÜİK verilerine göre ülkemizde 2004 yılında yüzde 20,8 olan kadın istihdam oranı 5,9 puanlık bir artış ile, 2014 yılı itibariyle, yüzde 26,7'ye yükseldi. 2014 yıl sonu verilerine göre kadınların iş gücüne katılma oranına baktığımızda yüzde 30,3. Rakamlardaki bu iyileşmeler kadın

istihdamı konusunda ülke olarak doğru yolda olduğumuzu göstermekle birlikte önümüzde uzun soluklu bir yolculuk olduğu gerçeğini yansıtmaktadır.

Kadın eli değmedik her emek boşadır, her çaba noksandır. Türkiye huzurlu, yaşanabilir bir ülke olacaksa kadın erkek demeden, bu istikbal mücadelesinde yerini almalıdır. Bunları söylemek, talepleri ortaya koymak velhasıl kadınların güçlenmesi, erkeklerin aleyhine olarak yorumlanmamalıdır. Güçlü kadın, güçlü aile; güçlü aile güçlü toplum demektir. Kadını güçlü olmayan hiçbir toplum yarınlarından emin olamaz. Yarısı sağlam yarısı çürük elmanın metaforunu herhalde bundan sonra kullanacağız diye tahmin ediyorum, belediye başkanımız bize yeni bir örneklem kazandırdığı için de teşekkür ediyorum.

Hükümetimiz kadınların toplum, siyaset ve iş hayatındaki ağırlığının artırılmasına dönük klasik söylemlerin ötesine geçmiş, ailenin ve dinamik nüfus yapısının korunması ve kadın istihdamının artırılması politikalarını sürdürebileceği yeni bir konsept belirlemiştir. Burada çok küçük bir anekdot aktarmak istiyorum size; ABD'den yine bizim bakanlığımıza benzer bakanlıktaki bir üst düzey temsilci gelmişti ve bana şunu söyledi Türkiye ile alakalı, sizin Türkiye'de iki önemli zenginliğiniz var, hala ayaktaysanız bu iki önemli kaynağınız sebebiyle ayaktasınız ve bunlara sahip çıkmanız gerekir, dedi. Ben misafirimize sordum, bu iki önemli kaynağımız nedir, yurtdışından nasıl görünüyor, diye. Bir tanesi hala ayakta kalan aile yapımız, ikincisi de dinamik nüfus yoğunluğumuz, yani gençlerimiz. Bu iki önemli değeriniz azalmadığı sürece siz trendi yükselen ülkeler arasında ekonomik noktada kalkınan ülkeler arasında yer almaya devam edeceksiniz, böyle bir bilgi paylamıştı benimle.

Bakanlığımıza bağlı özel kreş dediğimiz bakım evlerinin vergi muafiyetinden yararlandırılmasından, doğum sonrası aylıksız izin sürelerinin kademe ilerlemesi ve derece yükselmesinde dikkate alınmasından, doğum izinin bitiminden çocukların ilköğretim çağına kadar kadınların haftalık çalışma sürelerinin yarıya indirilmesinden, doğum yapan annelere doğum yardımı yapılmasına kadar birçok yenilik getirdik. Kadınları kariyerle kadınlık ve analık arasından sıkışmışlıktan kurtarmamız gerekiyor. Aksi halde belirlenen hedefler afaki kalmaya mahkûm olur. Bununla birlikte kadınlar bu sıkışmışlık nedeniyle mutsuz ve huzursuz olurlar.

Değerli misafirler, kadına yönelik şiddet, bir değer çok önemli başlığımız, kadına yönelik şiddet oluşturulan farkındalığa kararlı mücadeleye rağmen, maalesef toplumumuzun gerçeği olmaya devam etmektedir. Kadına yönelik şiddet her şeyden önce toplumsal şiddetin artmasına neden olmakta, kadınların ve çocukların haklarını ihlal etmekte, bu hakların önünde engel oluşturmaktadır. Bu yönüyle her ne suretle olursa olsun mutlaka kaldırılması gereken bir insan hakları ihlalidir. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin başarıya ulaşması ancak çok disiplinli bir yaklaşım ve çok yönlü bir anlayışla önleme çalışmaları, koruyucu hizmetler ve caydırıcı düzenlemeler ile kapsamlı politikalar çerçevesinde mümkün olabilecektir. Uzun soluklu bir mücadele bizi bekliyor. Bu kapsamda; kolluk adalet, sağlık sosyal hizmetler gibi birçok

sektörün kamu kurumları sivil toplum medya ve özel sektör gibi birçok tarafın bütüncül yaklaşım içerisinde kararlı mücadelesine ihtiyaç vardır. Bilindiği üzere temel mevzuatımız olan 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair kanun 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girdi. Söz konusu kanun 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan ve Türkiye tarafından 24 Kasım 2011'de onaylanarak 8 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe giren Kadın Yönelik Şiddet ve Aile İçi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani diğer bir adıyla İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen bu sözleşmeye uyumlu bir şekilde hazırlandı bizim 6284 sayılı kanunumuz. Kanun ve sözleşme hükümleri çerçevesinde kadına yönelik şiddetle mücadele etmeye devam ediyoruz. Bu bağlamda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye'de yine şiddet ile alakalı birkaç veri vereceğim; Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2014 yılında yenilendir, araştırma sonuçlarına göre kadınlar daha çok yakınlarındaki erkeklerin şiddetine maruz kalmakta. Her 10 kadından 4'ü, eşi ya da nişanlısı sözlüsü erkek arkadaşı tarafından hayatının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmakta, şiddet her yaştan her eğitim grubundan her bölge ve refah düzeyinden kadınlar için tehdit oluşturmakta. 2008 araştırmasında, yani biz devamlı mukayese ile yaptığımız işleri ölçmeye çalışıyoruz o yüzden mukayese ile verileri sizlere vermeye çalışıyorum. 2008 araştırmasında ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı yüzde 39 iken 2014 araştırmasında bu oran yüzde 36'ya düştüğünüz gördük. Bir küçük azalma olduğu görülüyor. 2008 araştırmasında yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddetin birlikte yaşanma oranı yüzde 41,9 iken 2014 araştırmasında bu oran yüzde 38'e düşmüş durumda. 2008 araştırmasında şiddet sonucu kurum kuruluşlara başvuru oranı yüzde 8 iken, burada da bir bilinç artışı görüyoruz, 2014'te bu oran yüzde 11'e yükselmiş durumda. Daha tabii çok yapacak işimiz var, bunu defalarca da anlatmamız gerekiyor. Kadına yönelik şiddet sadece Türkiye'nin ya da az gelişmiş ülkelerin sorunu değil. Bu çok önemli bir bilgi gerçekten çünkü genelde bakıldığında Türkiye'de ya da az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bir algı var. 2014 yılında gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre, 28 AB üyesi ülkede her 3 kadından 1'i 15 yaşından itibaren fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmakta, kadınlara yönelik istismar vakalarının çok azı da kayıtlara geçmekte. Her 5 kadından 2'si, AB değerlerini veriyorum, yüzde 43, şimdiki veya eski eşinden psikolojik şiddet görmekte, kadınların yüzde 42'si hamileyken de şiddet görmeye devam etmekte.

Bu mücadele yılgınlığa, karamsarlığa yer yok tabii ki. Kadınlara bu mücadelelerinde yol aydınlığı, gönül ferahlığı, güç, azim, metanet ve irade diliyorum.

Feyzullah KIYIKLIK

Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Milletvekili / Member of Parliament of Istanbul, Turkey

Ben İstanbul Aydın Üniversitesi'ne teşekkür ediyorum. Böyle bir konuyu sizlerin bilgisine sığındığı için. Aslında bilgiye çok ihtiyacımız var. Bunların birileri hazırlayıp bize getirip bizim onları duyduktan sonra da o konuda çalışma yapmamız lazım. Maalesef dünya ülkelerini gezinceye kadar ben ülkemizin çok büyük ve çok daha ileri bir ülke olduğunu eskiden düşünürdüm, dünyayı gördükten sonra çok sıkıntıya düştüm ve inanın yurtdışına gidip geldikten sonra bir hafta rahatsız oldum, niye? Niye bütün bu dünyada bu kadar gelişme var da bizde bu kadar gerilik var, diye. İdareci olduktan sonra, belediye başkanlığı yaptım, milletvekiliyim anladım ki biz çok az okuyor, çok az düşünüyoruz. Bakın, İstanbul'a bakıyorum ben, bundan 20 yıl önce burada hakikaten çok büyük sıkıntılar vardı ama bilen insanlar, okuyanlar insanlar geldikten sonra bu sıkıntılar kalktı ve şu anda İstanbul dünyanın beğendiği şehirlerden birisi olmaya başladı. Onun için bilgiye çok ihtiyacımız var, görgüye çok ihtiyacımız var, insan olarak donanımlı olmaya çok ihtiyacımız var. Ben aslında dünyada kadın ve erkek diye ayırmadan öte bir insan olarak siyasetteki yerimizi çok iyi öğrenmemiz lazım. Biz insanız, kadın erkek hepimiz insanız ve insan olarak siyasette yerimiz çok önemli. Siyaset eskiden belki çoğunun yan baktığı bir şeydi, acaba nedir, ne yapıyor bunlar diye ama siyaset idare etme sanatı. Toplumu şekillendiren yer orası. Orada insanlar mutlaka olmalı ve insanların yarısı olan kadınlar da olmalı çünkü kadın ve erkek ayrımı değil, bir yarım vardır. Yarı kadın, yarı erkek. Sizin gibi genç olduğum dönemlerde yarısı diye bir tiyatroya gitmiştim. Tiyatronun ismi

“Yarısı” ve orada bir efsaneden bahsediliyordu; insan bir bütün olarak yaratılmış sonra da yarısı ayrılmış ona kadın denmiş, diğerine de erkek denmiş bu yarımalar hep birbirini arar diye o zaman çok da etkilenmiştim. Hakikaten kadın ve erkek bir bütünün yarıları. Bunları ayırarak incelemeye hiç gerek yok eğer siyaset insan idare etme sanatıysa, kadın da erkek de o yarıda mutlaka yerini almalı ve benim düşüncem öyle. Çok genç yaşta siyaset ile ilgilenmeye başladık ve enteresan bir şey gördük; o zaman Refah Parti’sinde il yönetimindeyim, bütün partilerde hep erkekler var ve ilk defa biz kadın kollarını kurmuştuk ve Türkiye’de ilkti bu parti olarak. gençlik kollarını kurmuştuk çünkü gençlere hiç kimse böyle bir yönetim düşünmüyordu ve bu çalışmalar bugüne geldi, şu anda cumhurbaşkanı olan o zaman da il başkanı olan Sayın Recep Tayyip Erdoğan Bey de gerçekten kadınların bu yarıyı doldurmaları konusunda ciddi bir çalışma gösteriliyordu, şu anda da gösteriyor ve şu anda Türkiye’de kadınlarla ilgili çıkan kanunlarda ki yüzde 90’ında onun imzası vardır, kadınlara bir hak verilmiş değil ben bu yanlışlığın da mutlaka düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kadınlara hak verdi, siz kimsiniz kime vereceksiniz. Sadece hakkı teslim etmek. Ak Parti bu konuda çok güzel çalışmalar yaptı. Herkesin hakkını kendi sınırlarını çizerek teslim etti. Kadınların da bulunması gereken şeylerin mutlaka en öne kadar bulunması için kanunlar çıkarttı. Eskiden yoktu veya vardı uygulatmıyorlardı. Ben çok iyi hatırlıyorum, 1999 yılında bir hanımefendi milletvekili oldu ve yemin edecek, çok da sosyal düşünceli olduğunu iddia eden bir insan şu kadına haddini bildirin dedi ve yemin ettirmedi, biz bunu yaşadık. Bu milattan önce III.yılda filan olmadı, 1999’da oldu. Yemin etmede, giyiminin kuşamının had ile ne ilgisi var anlayamadım. Benim kızım sizin yaşlarınızdayken tipi beğenilmedi ve üniversiteden atıldı, bunu ajitasyon için söylemiyorum. Bir olayla karşı karşıya geldim, kızım dört beş ayda Almanca öğrendi, Almanya’da okullar parasız olduğu için orada aynı bölümünü daha da güzel bir yerine yerleşti ben orada bölüm başkanına ve fakülte dekanına kızımın okuldan niye atıldığını anlatamadım. Adam diyor ki, ne oldu bir şey mi yaptı, adam mı öldürdü, hırsızlık mı yaptı yoksa imtihanında kopya mı çekti? Hayır. Onun için insanların anlayışlarını geliştirmek lazım. İşte bu tip toplantılar ola ki bize insanlığımızı yeniden hatırlatır yarımızın kadın yarımızın da erkek olduğunu bu yarılar bir araya gelmezse hiçbir işin olamayacağını bize öğretir inşallah. Bütün isteğim bu çünkü yarımızın farkında olmanız ve onu tamamlamanız lazım. Çok güzel bir şey söyledi demin belediye başkanımız, yarısı hastalanırsa çürümüşse diğer yanı hiçbir işe yaramaz, hakikatten de yaramaz. Onun için kadının siyasi hayatta mutlaka olması lazım, her hayatta olması yarının tamamlaması için. Ancak burada kadının, kadın olarak, erkeğin de erkek olarak mutlaka düşünmesi lazım. Ailenin bir bütün olarak ele alınması gerekir hatta açtığımız zaman da sıkıntılar doğar. Şu kadar kadın idarecisi olmak hakikaten bir üstünlük değil olmamak da bir aşağılık değil ama gereken yerde gereken istihdamın olması gereken yerde gereken idarecilerin olması mutlaka güzel bir şey. Ben böyle görüyorum asıl olan da zaten o iki yarıyı bir araya getirip insanları mutlu etmek. Eğer vereceğimiz düşündüğümüz şeyler mutsuzluğa sebep oluyorsa, o iki yarıyı biz bir araya getirmiyor ayırıyoruz demektir. Mutlaka insanların mutlu olması, huzurlu olması her

şey bunun için. Din de aslında bunun için inmiş, kuralları da insanlar bunun için koymuş ama önce koyanlar bunu iyi uygulamalıdır, uygulamaları gerekir diye düşünüyorum. Ben sizleri, İstanbul Aydın Üniversitesi öğrencilerini, Genel Müdür, Bakan, Başbakan, Cumhurbaşkanı olarak görmek istiyorum, en önemlisi Türkiye hatta Dünya'nın üreten insanları olarak görmek istiyorum. Üreten insanlar olarak görmek istiyorum. İyi patron, iyi ustabaşı, iyi tüccar ve iyi birer insan olarak görmek istiyorum, hepinize başarılar diliyorum.

Temel KARADENİZ

Küçükçekmece Belediye Başkanı / Kucukcekmece Mayor

Sayın Mustafa Bey ifade etti, bayan kelimesi artık kullanılmamalıymış, kadın denmesi isteniyormuş, gerçi bu kelimelerle ilgili oluşan hassasiyetleri ben anlamakta biraz zorlanıyorum. Son zamanlarda özellikle, mesela özürlü kelimesi kullanılıyordu sonra bundan vazgeçildi engelli denilmeye başlandı ama biz sakat kelimesinden niye vazgeçtiğimizi doğrusu çok anlayamadım. Hani kaba mı bulduk veya sakat demek hakaret demek oluyor engelli demek hakaret olmuyor muydu, her neyse kelimelere çok belki de takılmamak gerekiyor. Bu arada küreselleşen dünya, benim bildiğim zaten dünya küreydi ama hala küreselleşmeye çalışıyormuş demek ki. Tabii ki deyimler kelimeler önemli.

Dünyanın yarısı kadın, popülasyona baktığımızda dünyamızın yarısının kadın olduğunu görüyoruz. Bir elma düşünün yarısının çürük, ezik olduğu bir elma tercih edilebilen elma olur mu? Aynı şekilde biz yarısının kadın olduğunu bildiğimiz bir dünyada, kadını ezmeye çalışırsak, kadını yok etmeye çalışırsak, kadını kişiliğinin gelişimine izin vermezsek aslında o çürük, ezik bir elmada olduğu gibi tercih edilmeyecek bir dünyayı kurmaktan başka bir işe yaramayız. Maalesef bütün dünyada kadınlar bugüne kadar eşlerinin, ağabeylerinin ve babalarının izin verdiği ölçüde bir şeyler yapabildiler. Bu da aslında öncelikle bu meselede erkeklerin düşüncelerinde ciddi iyileştirmeler yapılması gerekliliğini ortaya koyuyor. Kürsülerde konuşmak tabii ki kolay. Kürsülere gelen bütün erkekler beklenen konuşmaları yapabilirler ancak erkeklerimiz acaba şahsi hayatlarında eşlerine, kızlarına, annelerine, ablalarına acaba

nasıl davranıyorlar ve onların kişisel gelişimi için nasıl bir katkıda bulunuyorlar? Maalesef bu noktada kadınlar meselesine daha çok erkeklerin kafa yorması gerekiyor, maalesef çünkü biz özlediğimiz beklediğimiz kadını toplum olarak oluşturamadık maalesef.

Kadınlarla alakalı geçmiş yıllarda hayretle karşıladığım bir hadise vardı. Bunu sakın farklı yönlerle anlaşılmasın lütfen. Özellikle kadınlarımızın başörtü meselesiyle eğitim hakları ellerinden alındığında nasıl oluyor da bütün dünyadaki kadınlar, Türkiye'deki kadınlar ayağa kalkmıyor diye hep hayret etmişimdir. Çünkü hangi düşünceden olursa olsun bizim daha aydın, daha eğitilmiş daha kültürlü insanlara ihtiyacımız var. Bu noktada maalesef Türkiye'de her konuda olduğu gibi, sözüm meclisten dışarı, biliyorsunuz bir deyim var, çok özür dileyerek ifade ediyorum, komşu komşunun eşeğini türkü çağırarak ararmış derler. Birbirimizin meselelerine, eğer biz türkü çağırarak yaklaşırsak bir gıdım yol alamayız. Bu noktada hakikaten kadın meselesi bütün dünyanın Türkiye'nin kafa yorması gereken bir şey çünkü dünyanın yarısı kadın. İki tane kızım var, beş tane ablam var yani kadınların neler hissettiklerini, neler yaşadıklarını, beklentilerini, duygularını yaklaşımlarını çok iyi bildiğimi düşünüyorum daha doğrusu bildiğimi zannediyorum. Çünkü her gün yeni şeyler öğreniyorum. Şu anda eşim kemoterapi görüyor meme kanserinden dolayı, saçları döküldü, ben bugün evde kızlarıma çıktım, kızım bu tarakları ne yapıyorsunuz ortada bir tane tarak bulamıyorum dediğimde, kızlarım bana dedi ki; "baba annemin saçları döküldüğü için biz tarakları saklıyoruz ki üzülmesin." İşte kadınlar bu kadar hassas ve hadiselerle çok farklı noktalardan bakabiliyorlar. İşte bu hassas, bu zaman zaman belki romantik diye burun kıvırdığımız meselelere bizim ihtiyacımız var. Kadınca bakışa ihtiyacımız var. Son olarak özellikle, evet, din konusunda yanlış anlaşılmalardan kaynaklanan yaklaşımlarla bana göre kadınlarımız ezildi ancak bu yanlış anlaşılmanın suçu kimdeydi acaba? Buna da kafa yormamız gerekiyor. Ben salona sorduğumda, Kuran'ı Kerim'de 6666 ayetin olduğu ifade edilir, şu anda salonumuza Kur'an'dan altı tane cümle, yani ayet söyleyebilecek kim var dediğimizde, altı tane ayet istediğimiz, Arapçasını sormuyoruz, altı tane cümleyi kim kurabilir dediğimizde, sorduğumuzda ciddi anlamda salonun mahcup olabileceğini düşünüyorum, bu da tabii bir imtihan manasında bunu sormuyorum ama şunu merak ediyorum; 6666 tane ayeti, cümlesi olan Kur'an'da biz altı tane bile cümle hafızamızda yoksa benliğimizde yoksa zihnimizde yoksa binde birini bilmediğimiz bir meselede ahkâm kesmek, fikir yürütmek, bir şeyler söylemek ne kadar kolay ama bizim bu meseleleri daha iyi anlayabilmemiz için, evet şu mesele yanlış anlaşılıştı doğrusu da budur diyebilecek kadar kendi dinimizle alakalı bilgeye de sahip olmak gerekir düşünüyorum.

İstanbul Aydın Üniversitemizi ben tebrik ediyorum, birbirinden değerli programlarla bir farkındalık yaratılıyor. Kadın ve siyaset de bu konulardan bir tanesi. Çok verimli geçeceğini düşünüyorum. Kadın, evet, ezilen, bir şekilde kişilik gelişimine izin verilmeyen bir varlık, inşallah bu çalışmalarla istenilen noktaya gelecektir. Ancak özellikle siyaset, gerçekten erkekleri de ezebilen bir meseledir, kadını için eş olmak, iş kadını olmak, siyasetçi olmak ve anne olmak, bunlardan birisi daima fazla gelecektir bu erkek

için de geçerli. O yüzden özellikle siyaset alanında gerek erkek olsun gerek kadın olsun, çok netameli bir alandır. Özellikle ben belediye başkanı olarak babalık konusunda bazı zaaf larım olduğunu bazı eksiklerim olduğunu fark ediyorum. İnşallah kadınlarımız da siyaset yaparken ve başka görevler yaparken mutlaka çok başarılı olacaktır ama hem erkeklerin hem kadınlarımızın siyaset yaparken babalık ve annelik görevlerinin de ihmal edilmemesi gerektiğini düşünüyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

Dr. Mustafa AYDIN

**İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı / President of the Board of the Trustees of
Istanbul Aydın University**

Tam ben kürsüye çıkarken oradan bir çığlık duydum, tabii tam nedenini anlayamadım bu arada da, sizlerden şöyle baktığım zaman salonun yüzde 99,9'u hanımefendilerden oluşuyor.

Bugün gerçekten sürekli gündeme getirilen ancak bir türlü istenildiği gibi uygulamaya konulamayan, o gerçeklerin kitaplardan çıkarılarak acaba nasıl gerçek hayata uyarlanabilirliğinin tartışılacağı bir platform burada oluşacak. Sizler de yarın bizleri yönetecek ve bizler bu dünyadan göçtükten sonra bu ülkenin hem tam bağımsızlığını hem ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik olarak dünyayla rekabet edebilecek her alanda bir ülke olmasını sağlayacak geleceğimiz ve geleceğimizi sizden sonrakilere taşıyacak olan insanlar olarak bugün bu platformu can kulağıyla dinleminizi özellikle sizlerden rica ediyorum ve bunu sadece kendi adınıza değil, buradan çıktuktan sonra sınıftaki arkadaşlarınız için, mahalledeki komşularınız için, evdeki aile mensuplarınız ve akrabalarınız için bunu dinleyerek bir bilgi elçisi olarak buradan aldığınızı taşımanızı sizlerden özellikle rica ediyorum, istirham ediyorum. Onun için bu platformu o mantık, düşünce içerisinde değerlendirmenizi ve hassasiyet göstermenizi ve çığlık atmamanızı özellikle rica ediyorum sizden.

Bir diğerkonu, burada tabii çok değerli konuşmacılarımız var ben zamanınız almayacağım ama bir konunun altını özellikle çizeceğim; bu coğrafyada yaşayan insanlar, bizler ve bu coğrafyayı biraz daha genişlettiğimiz zaman birinci kuşak diye ifade etmiş olduğumuz Ortadoğu coğrafyasında ki biz onunda bir yerinde bir parçasıyız, gelenek ve görenekler, insanların şahsi düşünceleri, şahsi egoları, şahsi beklentilerini birçok kez dine ml etmişlerdir. Dinin esasında olmamakla beraber, o moral değerleri gelenek ve görenekleri, o kendi şahsi beklentilerini sanki dinin bir parçasıymış gibi ona ekleyerek değişik platformda bunu topluma sunmuşlar ve bu yanlış algıları maalesef gerçek anlamda dinimizi incelemeyen, öğrenmeyen sadece aktarımlarla öğrenen bir millet olarak da bu anlayışı dine ml etmişizdir. Bunun da en önemli konularından bir tanesi de kadın konusudur.

Elcennetu tahte akdmil ummuht yani « Cennet annelerin ayakları altındadır » mantığını ön plana çıkaran bir Peygamber ve *fe l tekul lehum uffin ve l tenher hum* yani « annene babana “of” bile demeyeceksin » ayeti kelimesiyle süslenmiş bir dinin mensuplarıyız biz. Bütün kutsal dinler, bütün semavi dinler bu ve buna benzer bir anlayışı her zaman ön plana çıkarmıştır. Tarihin geçmişine baktığımız zaman bu hikaye değildir, o örf ve manevi anlayış bize o kadar yer etmiştir ki Hz. Peygamber eşinden böyle fikir alıyordu, Hz. Ayşe katiplik yapmıştı en büyük hadis raviydi, efendim şu eşi savaşa katılmıştı düşünceleri sanki böyle hikaye gibi dinleriz aslında değildir sevgili arkadaşlar. İslamiyet ve bütün semavi dinler kadına en st düzeyde değer vermiş, toplumun her kademesinde, her alanında yer almasını emretmiştir, vaaz etmiştir ve ona o fırsatı tanımıştır ama az önce ifade ettiğim gibi, belki erkek egemen toplumların, belki beklentilerin ön plana çıkarak bunları bu dinlere ml etmesi ama ille de İslamiyet’e ml ederek bunları bir İslamiyet’in temel prensibiymiş gibi topluma sunarak maalesef istenilen hanımefendilerin, kadınlarımızın, az önce Sayın Mısır İş Konseyimiz Zuhul Hanım beni uyardı; hanımefendiler veya bayan deyince, dedi hayır bayanlar demeyeceksiniz biz baymadık, biz kadınızdedi nkn hukukta ismimiz böyledir. Onun için kadınlarımız her alanında, hayatın her alanında var olmaları, kendilerini hissettirmeleri ve onları onu hissederecek imkanı tanınmaları hepimizin görevidir, en tabii ve en doğal haklarıdır.

Bunu neden söyledim?

Lütfen sizler yarın bu ülkeyi veya bugün şu anda üniversitede 2.500 uluslararası öğrencimiz var. 74 ayrı ülkeden 2.500 uluslararası ğrenci var ve büyük bir çoğunluğu da hanımefendi yani kadın öğrencilerimizden oluşuyor. Tabii bu niversitenin de bir özelliği var, niversitemizdeki öğrencilerimizin yüzde elliden fazlası da kadınlarımızdan oluşuyor, bu da niversitemizin en büyük özelliği. Dolayısıyla burada yarın sizler hem bu ülkeyi hem yarın gideceğiniz kendi topraklarınızda kadınların sahip olması gereken sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel pozisyonlarda muhakkak ki yer edinmeniz ve onun için mücadele vermeniz ve onun için direnmenizin ısrarla gerekli olduğunu vurgulamak için ben bu rneği sizlere vermek istedim. Hiç kimse din adına sizleri ikinci sınıf vatandaş yapamaz. Hiç kimse sizi, dini

kullanarak, Allah'ı kullanarak Peygamberleri kullanarak sizi ikinci sınıfa itemez ve itmesine asla müsaade etmeyiniz. Onun için öncelikle dinimizi öğrenmenizin gerektiğini, onun için öncelikle kendi teknolojik bilimsel ve kültürel gelişmemizi sağlamamız gerektiğini asla ve asla unutmayın ve en önemlisi de sizden sonra gelecek olan nesilleri yine sizler yetiştireceksiniz. Olmayan bir şeyi asla veremezsiniz. Sizden sonra gelecek olan nesillere eğer siz bir anne olarak gerekli mirası bırakmak istiyorsanız, ahlaki mirası bırakmak istiyorsanız, bilgi mirasını bırakmak istiyorsanız ve az önce ifade ettiğim gibi kadının toplumdaki hak etmiş olduğu yerin anlayış mirasını bırakmak istiyorsanız, önce o bilgiye, o birikime kendinizin sahip olması lazım. Onun için Allah nasip eyledin, bugün bu kubbenin altında çok değerli hocalarımızla bu eğitimi görüyorsunuz. Sonuna kadar bu eğitim yolcuğunuzda ilerlemenizi ve arkadan gelen nesilleri yetiştirmek için gerekli bilgi donanımına sahip olmanızı özellikle diliyor ve temenni ediyorum.

Prof. Dr. Yedigâr İZMİRLİ

İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü / Rector of Istanbul Aydın University

İstanbul Aydın Üniversitesi kuruluşundan bugüne eğitim ve öğretim alanında ortaya koyduğu vizyonun yanında toplumumuzun ve dünya kamuoyunu hassasiyet gösterdiği tüm konularda, bilimsel araştırmalar yapmayı, projeler geliştirmeyi ve sonuçları yine kamuoyu ile paylaşmayı misyon edinmiştir. Bugün başlayıp 60'ın üzerinde akademik çalışmanın paylaşılacağı ve iki gün devam edecek Kadın ve Siyaset konulu kongreyi de bu anlayışla düzenlemiş bulunmaktayız. Kongrede, eğitim düzeylerinden, geleneksel yaşam biçimleri ve değer yargılarından, kamularda mevcut ayırıcı hükümlerden kaynaklanan engeller nedeniyle yüzyıllar boyunca içinde yer aldıkları siyasi sistemlerle yeterince bağ kuramadan yaşayan dünya kadınlarının, kamu hizmetinde çalışma, yönetime katılma, siyasi karar mekanizmaları içerisinde yer alma, siyasi hakların kullanılmasının nihai hedefi olarak görülen parlamento üyeliğine seçilmelerine kadar pek çok konu tarihten günümüze geniş bir perspektiften değerlendirilecek ve bu konuda tartışmalar gündeme getirilecektir.

Ben burada çok kısa bir iki tespiti dile getirmek istiyorum. Değerli konuklar, sevgili öğrenciler; dünya geneline baktığımızda kadınların yüzde 47,9'u iş hayatına katılmış durumda. Bu oran Avrupa ülkelerinde yüzde 63,9'a çıkıyor. Türkiye'de ise kadın nüfusun yüzde 27,1'i iş hayatının içerisinde. Bir diğer açıdan baktığımızda Türkiye'de 2014 verilerine göre kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelin yüzde 37'si kadın. Uzmanlık gerektiren bir takım mesleklerde kadın oranları oldukça yüksek. Mimarlar

yüzde 42, avukatlar yüzde 39, öğretim elemanlarının yüzde 41'i kadın. Adli yargıda görev yapan adli yargı hakimlerinin yüzde 39'u kadın. İdari yargıda bu oran düşüyor. Kamu hizmetinde kadınların ilk başladığı alan olan öğretmenlikte ise yüzde 55,3 kadın istihdamı var ancak bütün hemen hemen batı ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde kadınların kamu bürokrasisi içerisinde üst düzey karar mekanizmaları içerisinde yer alma oranı son derece düşük. Mesela 181 üniversitenin sadece binde 7'sinde kadın rektör var. Genel ortalama alındığında öğretmeni oranı yüzde 55,3 olmasına rağmen 81 il milli eğitim müdürünün ikisi, 859 ilçe müdürünün sadece beşi kadın. Şu anda üç kaymakam bir kadın vali, bir kadın müsteşar ve üç kadın müsteşar yardımcısı görev alıyor.

Bu rakamları neden veriyorum?

Bugün gündeme taşıdığımız bu konuda biz bir farkındalık yaratmak istiyoruz. Bu nedenle bu çarpıcı rakamları, biraz kısaltarak sizlerle paylaşmayı arzu ettim. Durum tespiti yaptım ve sözümün başında da arz ettiğim gibi yapılacak tartışmalara bir giriş yapmış oldum. Bu arada da kişisel bir düşüncemi sizlerle paylaşmak isterim, bir idari göreve veya siyasette bir makama sadece orada da bir kadın bulunsun mülâhazasıyla kadın yönetici atanması her şeyden önce kadınları yaralar. Yapılması gereken ehliyet ve liyakat esasları dairesinde ve toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde kadınlara fırsat vermektir. Ehil ve layık olanı sadece kadın olduğu için saf dışı bırakmamaktır. Bu düşüncelerle gerçekleştirdiğimiz kongrenin amacına ulaşması ve başarılı geçmesi temennisiyle saygılarımı sunuyorum.

MECLİSTE TEMSİL EDİLEN İKİ PARTİNİN

2011 SEÇİM BEYANNAMELERİNDEN

KADIN SAĞLIK POLİTİKALARINA BAKIŞ

Uzm. Semra AYDIN AVŞAR*, Yrd.Doç.Dr. Özlem MERT*, Doç.Dr. Candan ÖZTÜRK*

Amaç: Bu çalışmada, siyasal yelpazedeki yerini sosyal demokrat olarak tanımlayan ve ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ile muhafazakâr sağ olarak tanımlayan ve iktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'nin kadın sağlığına bakış açıları incelenmiştir.

Metod: AKP ve CHP'nin web sayfalarından, 2011 yılı seçim beyannamelerine ulaşılarak, bu beyannamelerde kadın sağlığı ile ilgili hedefler araştırılmıştır.

Bulgular:

AKP: Sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde sosyal devlet anlayışının önemli bir unsur olduğu ve toplum temelli sağlık hizmetlerinin geliştirilerek, sosyal güvenlik şemsiyesinin tüm halkı kapsayacağı ifade edilmiştir. Anne ve çocuk sağlığının özel bir önem arz ettiği, kadına karşı şiddetle mücadelede "sıfır tolerans" ilkesinin gözetildiği belirtilmiş, doğrudan kadın sağlığına yönelik herhangi bir hedefe rastlanmamıştır.

CHP: Herkesin kaliteli sağlık hizmetine ulaşabilmesinin temel insan hakkı olduğu belirtilmiştir. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimlerinin artırılması, sağlık taramalarında süreklilik kazandırılması ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi bir kamu politikası olarak kabul ettikleri görüşlerine yer verilmiştir.

Sonuç: Her iki partinin de seçim beyannamelerinde, genelde kadın ve çocuğun birlikte düşünüldüğü, özellikle kadına yönelik şiddet sorununa dair politikalar geliştirildiği saptanmıştır. AKP'nin seçim beyannamesinde doğrudan kadın sağlığına yönelik bir hedefe rastlanamamış, toplum temelli sağlık hizmetlerinin geliştirilerek, sosyal güvenlik şemsiyesinin tüm halkı kapsamı gerektiğini vurgulamış, anne ve çocuk sağlığının özel bir önem arz ettiği, kadına karşı şiddetle mücadelede "sıfır tolerans" ilkesinin gözetildiği belirtilmiştir. CHP'nin seçim beyannamesinde az da olsa doğrudan kadın sağlığına yönelik hedeflerin bulunduğu görülmüştür. Ancak her iki partinin de günümüz şartlarında, ülkemiz kadınlarının temel sağlık sorunlarına seçim beyannamelerinde yer vermekten uzak oldukları kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Sağlık, Kadın Sağlığı, CHP, AKP

* Küçükçekmece Kaymakamlığı; 1071semra@gmail.com

** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi; ozlem.mert@izu.edu.tr

*** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi; candan.ozturk@izu.edu.tr

GİRİŞ

Erkek egemen sistemin özel hayattan kamusal alana, tüm kurumlarda ve söylem biçimlerinde kadınlar üzerinde etkisi olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Bu etkinin, baskıya ve denetime dönüşmesini ise en somut şekilde kadın bedeni üzerinde hissederiz. Kadın bedeni; din, yasalar, ahlak kuralları üzerinden tahakküm altına alınır, nesneleştirilir. Beden üzerinden normal/anormal, namuslu/namussuz, kirli/temiz, engelli/sağlam gibi ikilikler, paralel kategoriler yaratılır. Diğer yandan “Modernizm” ise hem nüfus politikaları, hem de ahlaki denetim açısından cinselliği denetim altına alır. “Normlar” kadının güzel ve sağlıklı olmasını tarif eder. Erkek egemen sistemde kadınların ev içinde, erkeklerin ise kamusal alanda görev alması uygun görülür. Bekâret; “namus” ve “iffet” in simgesi haline gelmiştir. Yaşanan süreçte ise “kadınlara dayatılan politikalar” farklı değildir. Aile içinde üreme merkezli cinselliğin örgütlenmesi, tıbbın bireyselleştirilmesi, koruyucu sağlık uygulamalarından vazgeçilmesi bu dayatmacı politikalarından ilk akla gelenler arasındadır. Diğer yandan “modern” kadın dergilerinde sunulan “ince hatlı” modellere benzemek için çok sayıda genç kadın dengesiz beslenme yüzünden geç adet görme, anemi, anoreksi (iştahsızlık), erken osteoporoz, kısırlık gibi sorunlarla karşı karşıya gelebiliyor.

Kadın bedeninin nesneleştirilmesi konusu yeni değildir oysa. Yüksek sınıftan Çinlilerin ayak sargıları –ki, beş yüzyıldır süren bir gelenektir-, tahta tepsiler tarafından biçimsizleşen Afrikalı kadınların dudakları, Güney Asyalı Karen’lerin boyunlarının kolyeyle uzatılması, Djerba adasındaki genç kadınların evlenmeden önce şişmanlatılması bu tür uygulamalara örnek olarak gösterilebilir. Korseler ve ince bellerle, daha sonra yüksek topuk ve ayağı biçimsizleştiren dar ayakkabılarla Avrupalılar da bundan geri kalmamıştır. Antropologlar “bu sıkıntılara maruz kalanların çoğunlukla kadınlar olduğunu, biçim değiştirme uygulamalarının erkeklerde çok nadir görüldüğü” konusunda hemfikirdirler.

Cinsiyete dayalı ayrımcılığın hayatın her alanında belirgin bir şekilde olması, “kadın hakları” kavramının da tartışılmasına yol açmıştır. İlk kez 1800’lü yıllarda ortaya atılan “insan hakkı” kavramından farklı olarak “kadının insan hakkı” kavramı ancak 1970’li yıllarda gündeme gelmiştir. “İnsan hakları” ve “kadın hakları” kavramlarının ve bu alanlarda görülen sorunların uluslararası bildirge ve sözleşmeler çerçevesinde tartışılmasının, bu alanda yürütülen çalışmalara en önemli katkısı, uluslararası sözleşmelerin yaptırım etkisi olmasıdır. Uluslararası platformda “kadının insan hakları” kavramı ilk kez 1993 yılında Viyana İnsan Hakları Konferansı’nda kullanılmaya başlanmıştır. Konferansta kadının insan haklarının, temel insan haklarının ayrılmaz bir parçası olduğu, Birleşmiş Milletler tarafından resmi olarak kabul edilmiştir. Bu karar Viyana Konferansı öncesinde yapılan kadın haklarına yönelik bir dizi çalışmanın yarattığı uluslararası duyarlılığın bir ürünüdür. (Akin, Esin & Çelik, 2003).

1979 yılında Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan ve imzaya açılan “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi - CEDAW” uluslararası sözleşmeler arasında en etkilisidir ve 2013 yılı itibariyle sözleşmeye 187 ülke imza atmıştır. Türkiye de bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalayıp onayladı yani Türkiye Hükümeti, ulusal yasalarını sözleşmeye uygun hale getirme sorumluluğunu üstüne almış oldu (Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Raporu.) CEDAW’a uluslararası uygulamalar açısından bakıldığında, kadınların insan haklarını ve cinsiyete dayalı ayrımcılık kavramını yalnız “yasal” değil, “somut” düzeyde de tartışmaya açtığını görebiliriz.

“Kadın sağlığı” dendiğinde çoğumuzun aklına “üreme sağlığı” ya da “cinsel sağlık” gelir. Bunlar doğru olsa da yeterli değildir. Kadın sağlığı, bir kadının ruhsal ve bedensel sağlıklı olma halini etkileyenlerin tümünü kapsamaktadır. Kadın sağlığına üreme sağlığı sınırlarında bakmak, kadını öncelikle üreme/çoğalma davranışı ile tanımlar. Kadına bir yandan toplumsal ve bireysel roller yüklenirken diğer yandan onu bu rollere yönlendirmek ve desteklemek için çok boyutlu beden ve sağlık politikaları uygulanır. Anelik ve aile içinde kadının görevleri gibi yasalar ne tür sağlık hizmetine ulaşılabileceğini tanımlar.

Ancak yaşam dinamikleri kadın sağlığına yasalardan fazla etki yapar. Yani toplumun ahlak kuralları, yoksun kalınan kaynaklar, kadınların sağlığa ulaşımı önündeki büyük engellerdir. Tam da bu noktada beslenmeden giyinmeye, cinsellikten çalışma koşullarına, sağlık sisteminden alınamayan sağlık hizmetlerine kadar kadınların doğrudan sağlığını etkileyen durumları ve uygulamaları bir kez daha analiz etmek adına bu yazı kaleme alınmıştır.

Kadın Sağlığı ve Sağlık Politikalarına Genel Bakış

Dünya ölçeğinde kadınların işgücüne katılım oranı 2009 yılı verilerine göre %51 iken, Türkiye genelinde bu oran %27 civarındadır. 2010 yılında Küresel Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'nda, cinsiyet eşitsizliği bileşenlerinden biri olan ekonomik katılım ve iş fırsatı bakımından Türkiye 134 ülke arasından en eşitsiz 130. ülke konumundadır. Türkiye'deki istihdam bu makalenin konusu değildir. Ama sağlık sektörü, tarihsel olarak kadınların çoğunlukta olduğu bir sektördür ve her geçen gün daha çok feminize olmaktadır. Tarihsel olarak kadının çalışma hayatındaki varlığı, erkeklerin çeşitli nedenlerle tercih etmedikleri ya da boşalttıkları alanları doldurmasıyla olanaklı olabilmektedir. Sağlık sektörü de son yıllarda yaşanan piyasalaşma süreciyle bunun örneklerinden biridir. Kadınlar, giderek büyüyen özel sağlık sektörünün ucuz ve güler yüzlü emek gücüdür (Urban ve Etiler,2011).

“Kadın Sağlığı”, aile ve toplum sağlığı ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle, sağlık hizmetlerinde öncelik taşıyan bir konudur. Kadınlar hayatları boyunca adölesan, cinsel olgunluk, klimakterik ve yaşlılık gibi dönemlerden geçmekte ve her döneme özgü fizyolojik, psikolojik ve sosyal sorunlar yaşamaktadır (Akın,1998). Özellikle, 15-49 yaşlarını içeren cinsel olgunluk döneminde yer alan doğum sonu dönem, fizyolojik değişikliklerin yanı sıra ebeveynliğe geçişin yaşandığı, yeni rollerin ve sorumlulukların üstlenildiği zor bir süreç olması nedeniyle anne ve bebek için risk taşımaktadır. Duygulanım bozuklukları; annelik hüznü ile başlayarak, postpartum depresyon ve psikoza kadar ilerleyebilmektedir. (Karamustafalıoğlu ve Tomruk, 2000)

Postpartum depresyon annelik hüznünde yaşanan belirtilerin yanında depresif kişiliğe, yoğun anksiyeteye, ümitsizliğe ve intihar düşüncesine neden olmaktadır. Taşdemir ve arkadaşları, Kennedy ve arkadaşları, postpartum depresyon yaşayan annelerin %41'inin bebeklerine zarar vermeye yönelik düşünceler taşıdıklarını, hatta bu annelerin %10'nunda düşüncenin eyleme dönüştüğünü belirtmektedir. Doğum sonrası dönemde görülen sorunların erken belirlenip, annelere gerekli yardımın ve desteğin sağlanması, destekleyici kişilerin niteliği ve bulunabilirliği ile doğrudan ilgilidir (Taşdemir, Kaplan, Bahar, 2006)

T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan 2013 yılı Sağlık İstatistikleri Yıllığı verileri incelendiğinde; 15 yaş ve üzeri bireylerde hekim tarafından teşhis edilen hastalık/sağlık sorunlarının cinsiyete göre dağılımlarına bakıldığında; kadınların erkeklere göre hipertansiyon, obezite, bel – boyun bölgesi kas iskelet sistemi problemleri, romatizmal eklem hastalıkları, mide ülseri, şeker hastalığı, kireçlenme, kansızlık, migren ve şiddetli baş ağrısı, astım, allerji, tiroid hastalığı, kronik obstrüktif akciğer hastalığı, idrar kaçırma/idrar tutamama, kronik depresyon, kronik kaygı ve diğer ruhsal sağlık problemleri yaşadıkları belirtilmiştir.

Cinsiyete göre hastaneye yatışlar incelendiğinde ise; genel olarak erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla hastaneye yattıkları saptanmıştır. Bu bulgu kadınların yataklı sağlık kurumlarından eşit ölçüde yararlanmadıkları anlamına gelebilir. Meme kanserinin kadınlarda görülme sıklığının her geçen gün artmasına rağmen, ülkemizde 15 yaş üstü kadınlardan her iki kadının birisinden fazlası (%65.1) bu güne kadar kendi kendine meme muayenesi yapmadığını, %80.5'i hiç mamografi çekmediğini ve %77.9'u hiç smear testi yaptırmadığını bildirmiştir. Koruyucu sağlık hizmetlerinin bu anlamda kadınlarımıza ulaştığını söylemek, zordur.

Merkezi İstanbul'da bulunan Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından “Sağlık Hakkı İnsan Hakkıdır Projesi” kapsamında, İstanbul, Ankara, İzmir ve Diyarbakır'da, farklı ekonomik ve sosyal özellikleri olan kadınların bir araya gelmesi ile “kadın sağlığı forumları” düzenlenmiş ve kadınların sağlık problemleri irdelenmiştir.

(<http://www.mavikalem.org/cause-view/turkiyede-kadin-sagligi-politikalari-forumlari-saglik-hakki-insan-hakkidir-projesi-ankara-diyarbakir-istanbul-izmir-temmuz-2013-ocak-2014/> Erişim tarihi 25.02.2015).

Forumların sonuç bildirgesinde kadınların öncelikle gündeme getirdikleri sorunlar arasında;

- Kadın hastaların hastanelerde yaşadıkları tacizler ve güvenlik sorunları,
- Ev kadınlarının hastalıklarının meslek hastalığı olarak görülmemesi,
- Tecavüz ya da taciz vakalarından sonraki süreçte alınan adli tıp raporları ve sürecin kadınlar için zorluğu,
- Doğum kontrol materyallerinin Aile Sağlığı Merkezlerine (ASM) gönderilmemesi, ASM'lerdeki aile hekimlerinin de bazen doğum kontrol materyallerinin dağıtımını ve erişilebilirliği önünde engel teşkil etmesi gibi konular gündeme getirilmiştir.

Ülkemiz kadınlarının sağlık sorunlarına ilişkin bu genel veriler sonrasında, iktidar ve ana muhalefet partisinin seçim beyannamelerindeki ifadeleri değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Kadın Sağlık Politikaları

CHP, Türk siyasi hayatına 9 Eylül 1923 tarihinde katılmıştır. Devletçi ekonomi dönemi hariç kurulduğu ilk yıllardan beri “özel sektör” öncülüğünde kalkınmaya inanan CHP, 1980 askeri darbesi ile kapatılmıştır. 1992 yılında yeniden açılmasıyla “serbest piyasa ekonomisinden yana olan CHP, kamunun piyasa ekonomisinin alternatifi değil tamamlayıcısı olduğuna, ekonomi içindeki düzenleyici ve gözetici işlevlerine vurgu yapmıştır (Bakan ve Özdemir, 2012).

“CHP; sağlık ve eğitim hizmetlerinde fırsat eşitliği, insan onuruna uygun asgari ücret, tüm çocuklara eğitim hakkı, herkes için sosyal adalet, dengeli kalkınma herkesi kapsayan sosyal güvenlik, her aileye Aile Sigortası, en yoksul ailelere Vatandaşlık Hakkı Ödemesi, yoksullukla etkin mücadele ve sıfır açlık konularında sosyal refah devletini uygulamaya koymayı hedeflemektedir”

(CHP 2010 Programı, 269-275 <http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/chpprogram.pdf>).

“CHP kadınların, başta eğitim ve sağlık olmak üzere bütün temel hizmetlerden ve yurttaşlık haklarından eşit ve eksiksiz yararlanabilmesi için tüm olanakları seferber edecektir. Kendi sigortası olmayan her kadına sağlık güvencesi sağlanacaktır. Aile planlaması konusunda kadınlara tam destek verilecektir. Hamilelikte, doğumda ve loğusalıkta kadınlara tüm sağlık hizmetleri, beslenme ve ilaç desteği ücretsiz olarak sunulacaktır

(CHP 2010 Programı, 269-275 http://www.chp.org.tr/wpcontent/uploads/Scim_Bldrgs-.pdf).

CHP, parti programında sağlıklı yaşam hakkının doğuştan kazanılan bir hak olduğunu ifade etmektedir ve BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 25. Maddesine atıfta bulunmaktadır. CHP, sosyal demokrat bir parti olarak öngördüğü “Sosyal Refah Devleti” ile tüm vatandaşlara doğum öncesinden ölümüne kadar kesintisiz sağlık hizmeti verilmesini taahhüt etmektedir. *“CHP, sağlık politikalarının tek elden oluşturulmasını ve uygulamasında gerekli eşgüdümün eksiksiz yerine getirilmesini benimsemekte ve toplumsal dayanışmayı sağlıkta da sağlayan, uzun vadeli, sürdürülebilir, vatandaşa hizmet odaklı, bir Ulusal Sağlık Politikası oluşturmayı hedeflemektedir*

(CHP 2011 Seçim Beyannamesi <http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/chpprogram.pdf>)

CHP 2011 seçim bildirgesi incelendiğinde, herkesin kaliteli sağlık hizmetine ulaşabilmesinin temel insan hakkı olduğu vurgusu ilk olarak göze çarpmaktadır. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimlerinin artırılması, sağlık taramalarında süreklilik kazandırılması ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi bir kamu politikası olarak kabul ettikleri görüşlerine de yer verilmiştir. “Kadın sağlığı politikası” olarak, aile planlaması ve şiddetin önlenmesi konusu gündeme getirilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve Kadın Sağlık Politikaları

14 Ağustos 2001 tarihinde kurularak, Kasım 2002 Milletvekili Genel Seçimlerinden bu yana Türkiye’de tek başına iktidar olan AKP’nin benimsediği ekonomi politikası da büyük ölçüde CHP’nin ekonomi politikasıyla örtüşmektedir. Ancak pazar ekonomisinden yana olan CHP, aynı zamanda devlet müdahalesine ve planlamaya da karşı çıkmamaktadır. Ak Parti 2011 Seçim Beyannamesinde sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde sosyal devlet anlayışının önemli bir unsur olduğunu ve toplum temelli sağlık hizmetlerinin geliştirilerek, sosyal güvenlik şemsiyesinin tüm halkı kapsamaya gerektiğini vurgulamış, anne ve çocuk sağlığının özel bir önem arz ettiği, kadına karşı şiddetle mücadelede “sıfır tolerans” ilkesinin gözetildiği belirtilmiştir (AKP 2011 Seçim Beyannamesi www.akparti.org)

Ak Parti Kadın Kolları tarafından 11 Şubat 2010 yılında hazırlanan “Kadın – Erkek Eşitliği Çalıştayı Raporu” ile

- “Sosyal devlet gereği hasta, çocuk, özürlü bakımı meselesinde kadınların yükünü hafifletecek politikalar mutlaka hayata geçirilmelidir. İlgili kurumların sayısı ve niteliği artırılmalı iken tam aksine zaten sayıları çok az olan kurumlar kapatılıyor. Bu konuda ileriye yönelik değil geriye doğru bir gidiş var.”

- “Cinsel suçlarla ilgili ilk başvurusu sırasında alınan formun eksikleri giderilmeli ve form İç İşleri Bakanlığı tarafından geliştirilmelidir. Cinsel yönelim ve tercih konusunda ayrım yapılmamasına ilişkin düzenleme yapılmalıdır. Sosyal koruma anlayışına uygun olarak düzenli asgari geliri güvence altına alacak çalışmalar yapılmalıdır”,

- “Sistemli bir kadın politikasının henüz tartışılıp düşünülmediği, görünmeyen alanların olduğu sosyal yardım ve yoksullukla mücadele politikalarında, devletin nasıl bir yol izleyeceğinin bilinmemesi önemli bir sorundur.” gibi önemli konular gündeme getirilmiş ama bu tespitler ışığında 2011 Seçim Beyannamesinde doğrudan kadın sağlığına yönelik herhangi bir hedefe rastlanmamıştır.

Diğer yandan AKP döneminde yapılan genel kadın politikalarını incelediğimizde ise kadın, çocuk ve engellilerin istismarını önlemek ve ihmal edilen konularda destek olmak adına ALO 183 Aile, Çocuk ve Özürlü Hizmet Danışma Hattı hizmete sokulmuş, sosyal hizmet gereksinimi duyan kadın, genç ve ailelere hizmet götüren Aile Dayanışma ve Toplum Merkezlerinin sayıları artırılmış ve lokasyon olarak yaygınlaştırılmıştır. Aynı şekilde istismar ve şiddete maruz kalan kadınlara yönelik hizmet veren kadın konukevlerinin sayısı yeterli olmamakla beraber, geçmiş dönemlere oranla artırılmıştır (Terkan,2010).

Ayrıca 2012 yılında kabul edilen Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’la, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk ve aile bireylerinin korunmasına ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesine yönelik önemli düzenlemeler ve yaptırımlar getirildiği tespit edilmiştir (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Madde 1).

Sonuç:

Her iki partinin de seçim beyannamelerinde, genelde kadın ve çocuğun birlikte düşünüldüğü saptanmıştır. Her iki partinin de, kadın politikaları şiddetin önlenmesi ve kadınların siyasi katılımlarının artırılması hedeflerini içermesine rağmen, “kadın sağlığı” ile ilgili kayda değer bir politika önerilerine rastlanmamıştır. İki partiyi ayrı ayrı değerlendirdiğimizde, AKP’nin seçim beyannamesinde doğrudan kadın sağlığına yönelik bir hedefe rastlanamamış, CHP’nin seçim beyannamesinde az da olsa doğrudan kadın sağlığına yönelik hedeflerin bulunduğu görülmüştür. Ancak her iki partinin de günümüz şartlarında, ülkemiz kadınlarının temel sağlık sorunlarına seçim beyannamelerinde yer vermekten uzak oldukları kanaatine varılmıştır.

KAYNAKLAR

- 1- Akın A., Esin Ç., Çelik K. “Kadının Sağlık Hakkı ve Dünya Sağlık Örgütü'nün Avrupa'da Kadın Sağlığının İyileştirilmesine Yönelik Stratejik Eylem Planı. Toplumsal Ciddiyet, Sağlık ve Kadın. Hacettepe Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, 2003. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadinin_saglik_hakki.pdf.
- 2- Akın, A. “Uluslararası Kararlar Paralelinde Üreme Sağlığı Konusunda Türkiye'deki Uygulamalar”, Sağlık ve Toplum Dergisi, 1998: 8(3-4), 16-27.
- 3- AKP 2011 Seçim Beyannamesi www.akparti.org Erişim Tarihi: 24.02.2015
- 4- Bakan S., Özdemir H., “Sosyal Politika Açısından CHP İle AKP'nin Karşılaştırılması” Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 2012: (3-1), 22-50.
- 5- CHP 2010 Programı, 269-275, <http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/chpprogram.pdf>. Erişim Tarihi 26.02.2015).
- 6- CHP 2011 Seçim Bildirgesi, http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/Se%C3%A7im_Bildirgesi-.pdf. Erişim Tarihi 26.02.2015).
- 7- <http://www.mavikalem.org/cause-view/turkiyede-kadin-sagligi-politikalari-forumlari-saglik-hakki-insan-hakkidir-projesi-ankara-diyarbakir-istanbul-izmir-temmuz-2013-ocak-2014/> Erişim tarihi 25.02.2015.
- 8- Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Raporu
- 9- Karamustafalıoğlu N., Tomruk N. “Postpartum Hüzün ve Depresyonlar” Duygudurum Dizisi, 2000: 2, 64-71.
- 10- Resmi Gazete (20.03.2012). “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- 11- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2013. <http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/sa%C4%9Flu%C4%B1k%20istatistik%20y%C4%B1ll%C4%B1%C4%9F%C4%B1%202013.pdf>. Erişim Tarihi; 24.02.2015
- 12- Taşdemir S., Kaplan S., Bahar A. “Doğum Sonrası Depresyonu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi” Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2006: 1(2), 106-118.
- 13- Terkan B. “Siyasi Partilerin Kadına İlişkin Söylem ve Politikaları (AKP Ve CHP Örneği)” Selçuk İletişim Dergisi, 2010: 6, 2, 114-224.
- 14- Urhan B., Etiler N. “Sağlık Sektöründe Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analiz” Çalışma ve Toplum, 2011: 2, 191-214.